

PREZES
NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ
Jacek Trela

Do druku nr 1727

Warszawa, dnia 14 lipca 2017 roku

NRA.12-SM-1.157.2017

SEKRETARIAT GMS/ZDG

L.dz. ....

Data wpływu 17.07.2017

Pan
Adam Podgórski
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu RP

Dot. GMS-WP-173-188/17

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 13 lipca 2017 roku w załączeniu uprzejmie przekazuję opinię Naczelnej Rady Adwokackiej do *poselskiego projektu ustawy o Sądzie Najwyższym* przygotowaną przez Komisję Legislacyjną Naczelnej Rady Adwokackiej pod przewodnictwem adw. prof. dra hab. Maciej Gutowskiego.

z poważaniem
J. Kasprzak

ZSUS

17.07.2017

NACZELNA RADA ADWOKACKA

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 00, 22 505 25 01, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Poznań, 14 lipca 2017r.

Opinia Naczelnej Rady Adwokackiej do poselskiego projektu ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 12 lipca 2017 r.

Opinia niniejsza złożona jest w związku z przedstawieniem w dniu dzisiejszym Naczelnej Radzie Adwokackiej poselskiego projektu o Sądzie Najwyższym z dnia 12 lipca 2017 r. (dalej: „Projekt”). Potrzebę złożenia niniejszej opinii uzasadnia fakt, że projekt poselski jest fundamentalny z perspektywy zagrożeń dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, a nadto wydaje się on być w istotnych fragmentach całkowicie niezgodny z kluczowymi zasadami rangi konstytucyjnej, w tym w szczególności z konstytucyjną zasadą trójpodziału władzy oraz z zasadą niezależności władzy sądowniczej. Tym samym musi budzić on poważne obawy Komisji Legislacyjnej NRA wywołując zarazem poważne wątpliwości co do jego zgodności z normami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jest on wreszcie niemożliwy do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym z perspektywy zasady przyzwoitej legislacji w sensie materialnym i formalnym, zwłaszcza z perspektywy zastosowania niewłaściwego trybu poselskiego wyłączającego liczne obowiązki kontrolujące prawidłowość procesu legislacyjnego w zakresie tak kluczowego dla państwa prawnego projektu, dotyczącego fundamentów systemu prawnego oraz w świetle dostrzegalnego naruszenia spoczywających na państwie polskim obowiązków dokonywania tylko takich zmian normatywnych, które mogą wywołać pozytywne efekty dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, nie zaś takich, które mogą zdestabilizować system prawny i spowodować iluzoryczność ochrony prawnej obywateli. Znaczenie opiniowanego projektu poselskiego i stwarzane przez niego zagrożenia dla porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej w pełni uwidaczniają się zwłaszcza na tle i w zestawieniu z sekwencją dokonanych w obecnej kadencji Sejmu zmian normatywnych dotyczących wymiaru sprawiedliwości. Projekt ten jest bowiem kolejnym zamierzeniem legislacyjnym znajdującym się w tańcu zaprezentowanych przez większość parlamentarną projektów zmian w zakresie funkcjonowania władzy sądowniczej po projekcie zmian w ustawie o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz po zdestabilizowaniu ochrony konstytucyjnej sprawowanej przez Trybunał Konstytucyjny. Wszystkie powyższe przedsięwzięcia legislacyjne zmierzają do osłabienia pozycji ustrojowej władzy sądowniczej na rzecz władzy ustawodawczej i wykonawczej w kierunku oddalającym ustrój Rzeczypospolitej Polskiej od trójpodziału władzy w kierunku jednolitej władzy państwowej, a większość z nich do przyznania władzy ustawodawczej i wykonawczej istotnych uprawnień w odniesieniu do sądownictwa. Proponowane w opiniowanym Projekcie zmiany, podobnie jak w poprzednich przypadkach, są

w szczególności zorientowane na zwiększenie wpływu Ministra Sprawiedliwości na sposób funkcjonowania sądownictwa poprzez przyznanie Ministrowi znacznych kompetencji m.in. w zakresie obsady składu SN, odpowiedzialności dyscyplinarnej, a także skupienia w ręku Ministra innych kompetencji ułatwiających oddziaływanie na sądownictwo.

Niniejsza opinia odnosi się przede wszystkim do tych zmian zaproponowanych w Projekcie, które mogą mieć znaczący wpływ na pogorszenie sytuacji prawnej obywateli przed sądem, zwłaszcza w świetle obowiązku zapewnienia przez państwo polskie realizacji obywatelskiego konstytucyjnego prawa do sprawiedliwego i bezzwłocznego rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Opiniujący z uwagi na tempo pracy nie zajmuje stanowiska i nie odnosi się w treści niniejszej opinii do zmian w przepisach, które nie są kluczowe z perspektywy niniejszej opinii, tj. w kontekście realizacji podstawowego obowiązku Adwokatury, którym jest stanie na straży praw i wolności obywatelskich.

Projektowane zmiany oceniać należy również, a być może przede wszystkim pod kątem zasad konstytucyjnych wynikających z następujących przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej:

1. art. 2 Konstytucji, zgodnie z którym Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.
2. Art. 10 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.
3. art. 173 Konstytucji, zgodnie z którym Sądy i Trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz.
4. art. 178 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.

Analizując szczegółowo zawarte w Projekcie uregulowania w świetle powyżej przytoczonych zasad zawartych w Konstytucji, krytycznej ocenie poddać należy następujące zmiany:

1. Zmiany w zakresie zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej regulowanych przede wszystkim w rozdziale 5, ustawy o Sądzie Najwyższym (obecne art. 52-art. 56 ustawy o Sądzie Najwyższym):
  - a. rozdział 5 zawarty w Projekcie jest znacznie bardziej złożony w zakresie kompetencji ministerialnych w stosunku do SN i zawiera szereg nowych regulacji, przyznających szczególne uprawnienia Ministrowi Sprawiedliwości w ramach postępowań dyscyplinarnych prowadzonych przeciwko sędziom Sądu Najwyższego;

- b. art. 52 w zw. z art. 3 § 1 pkt 3 Projektu – przepisy powołują osobną Izbę w Sądzie Najwyższym, której zadaniem jest rozpatrywanie spraw dyscyplinarnych dotyczących także sędziów Sądu Najwyższego;
- c. art. 54 Projektu – projektowany Przepis nie znajduje się w aktualnie obowiązującej ustawie o Sądzie Najwyższym i zakłada wprowadzenie nowej instytucji – Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości, którego powołanie wyłącza innego rzecznika od podejmowania czynności w sprawie i który może zarówno wszcząć postępowanie jak i wstąpić do postępowania już toczącego się; wprowadzenie tego rodzaju instytucji stwarza wyłom od modelu odpowiedzialności dyscyplinarnej, w którym funkcję organu prowadzącego postępowanie wyjaśniające oraz pełniącego rolę oskarżyciela przed sądem dyscyplinarnym pełni rzecznik dyscyplinarny powoływany spośród przedstawicieli zawodu prawniczego których dotyczy dany typ postępowania dyscyplinarnego, w tym przypadku spośród sędziów Sądu Najwyższego; wprowadzenie na mocy projektowanych przepisów szczególnej instytucji Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości generuje poważne ryzyko wywierania bezpośredniego wpływu na sposób i tok prowadzonego postępowania dyscyplinarnego, a tym samym pośredniego wpływu (nacisku) przez Ministra Sprawiedliwości na sędziów Sadu Najwyższego, bowiem pozwala na arbitralne powoływanie organu uprawnionego do inicjowania postępowania dyscyplinarnego wyłącznie na podstawie uznania Ministra Sprawiedliwości; przyznanie tego rodzaju kompetencji Ministrowi Sprawiedliwości obok funkcjonowania zasadniczej procedury dyscyplinarnej uznać należy za całkowicie nieuzasadnione. Dodatkowo, stanowi ono umacnianie wpływu władzy wykonawczej na władzę sądowniczą, co pozostaje w sprzeczności z zasadami wyrażonymi w art. 10 ust. 1 Konstytucji, art. 173 Konstytucji oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji;
- d. art. 55 ust. 1 pkt 3 Projektu – na mocy wskazanego przepisu do katalogu kar dyscyplinarnych dodano obniżenie wynagrodzenia zasadniczego sędziego;
- e. art. 56 § 4 i 5 oraz art. 57 § 2 Projektu – przepisy wprowadzają instytucje: sprzeciwu Ministra Sprawiedliwości od wydania postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz postanowienia o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego; sprzeciw ma przy tym charakter wiążący i obliguje do dalszego prowadzenia postępowania, natomiast wskazania Ministra Sprawiedliwości są dla organów prowadzących postępowanie wiążące; tego rodzaju kompetencje prowadzą w zasadzie do obligatoryjnego postawienia sędziego przed sądem dyscyplinarnym w przypadku uznania że zachodzi taka konieczność przez Ministra Sprawiedliwości, a nie organ prowadzący postępowanie. Wskazana instytucja narusza istotę postępowania dyscyplinarnego, bowiem wiąże się z ryzykiem sytuacji postawienia sędziego Sądu Najwyższego przed sądem dyscyplinarnym

pomimo braku uzasadnionych podstaw; wprowadzenie tego rodzaju regulacji stanowi naruszenie zasad wyrażonych w art. 2 Konstytucji, art. 10 ust. 1 Konstytucji, art. 173 Konstytucji oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji;

- f. art. 71 § 3 Projektu - przepis umożliwia wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w przypadku wytknięcia przez Sąd Najwyższy uchybienia sądu powszechnego - wątpliwość budzi możliwość postawienia zarzutów dyscyplinarnych w takiej sytuacji, bowiem podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej jest uchybienie godności urzędu oraz przewinienia służbowe; w związku z tym wskazany przepis może stwarzać pole do nadużyć w zakresie pociągania sędziów do odpowiedzialności dyscyplinarnej, naruszając tym samym zasadę niezawisłości sędziowskiej;
  - g. art. 104 Projektu – przepis przewiduje możliwość wznowienia prawomocnie zakończonych postępowań dyscyplinarnych na wniosek Ministra Sprawiedliwości gdy ujawniono nowe fakty lub dowody oraz gdy przemawia za tym dobro wymiaru sprawiedliwości; wprowadzony przepis przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości kompetencję do ingerowania w już zakończone postępowania dyscyplinarne, co podobnie jak w poprzednich przypadkach poczytywać należy za naruszenie zasad wyrażonych w art. 2 Konstytucji, art. 10 ust. 1 Konstytucji, art. 173 Konstytucji oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji; ponadto podstawę wznowienia postępowania ma stanowić dobro wymiaru sprawiedliwości, tj. klauzula generalna, dająca szeroką swobodę Ministrowi Sprawiedliwości; tak skonstruowana przesłanka wznowienia może prowadzić do naruszenia gwarancji związanych z prawomocnym zakończeniem postępowania dyscyplinarnego i zapadłego w jego toku orzeczenia;
2. Umożliwienie wzruszenia prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego – art. 70 Projektu zakłada, że w przypadku, gdy w chwili orzekania osoba, w stosunku do której wydano orzeczenie nie podlegała orzecznictwu sądów polskich lub gdy w chwili orzekania droga sądowa była niedopuszczalna, Sąd Najwyższy na wniosek Prokuratora Generalnego może unieważnić orzeczenie. Choć projekt w tym zakresie nawiązuje do aktualnego unormowania, nie można tracić z pola widzenia, że w aktualnym stanie normatywnym funkcję Prokuratora Generalnego pełni Minister Sprawiedliwości, zaś wskazany przepis przyznaje mu kolejne kompetencje do ingerowania w zasady orzekania przez sądy powszechne. Tym samym, kompetencje do inicjowania powyższego trybu uzyskuje nie prokurator, lecz polityk. Ponadto, aktualnie obowiązujące przepisy przewidują procedury, w ramach których możliwe jest zaskarżanie wadliwych orzeczeń, co dodatkowo czyni projektowaną regulację nieuzasadnioną i nadmiernie ingerującą w zasadę trwałości orzeczeń; dopuszczenie możliwości unieważniania prawomocnych wyroków sądów powszechnych narusza zasady wyrażone w art. 2 Konstytucji, art. 10 ust. 1 Konstytucji, art. 173 Konstytucji

oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji, w tym w szczególności zasadę niezawisłości sędziowskiej;

3. Przejście w stan spoczynku aktualnie powołanych sędziów Sadu Najwyższego z wyjątkiem sędziów wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości oraz ustanie delegacji do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym – regulacje zawarte w art. 87 i 89 Projektu prowadzą do zwolnienia w zasadzie wszystkich stanowisk w Sądzie Najwyższym i umożliwiają obsadzenie ich na nowo zgodnie z nowowprowadzonymi regulacjami; art. 87 przyznaje kolejną kompetencję Ministrowi Sprawiedliwości w zakresie arbitralnej decyzji co do pozostania aktualnie sprawujących urząd sędziów w stanie czynnym, co w istocie oznacza powierzenie Ministrowi Sprawiedliwości kompetencji do kształtowania składu Sądu Najwyższego w okresie po wejściu w życie projektowanej ustawy. Jakkolwiek wskazanie sędziów aktualnie sprawujących urząd jako pozostających w stanie czynnym odnosi się do sędziów powołanych wedle poprzednio obowiązujących reguł, to jednak uprawnienie organu władzy wykonawczej do podejmowania tego typu rozstrzygnięcia oznacza daleko idącą ingerencję w sferę funkcjonowania władzy sądowniczej jako władzy niezależnej od pozostałych władz. Przeniesienie z mocy ustawy sędziów sprawujących urząd w Sądzie Najwyższym w stan spoczynku stanowi nie mającą uzasadnienia ingerencję w sferę konstytucyjnie zagwarantowanej nieusuwalności sędziów z urzędu, stanowiącej jedną z najistotniejszych gwarancji niezależności i niezawisłości władzy sądowniczej. Ponadto, na mocy art. 88 Projektu, Minister Sprawiedliwości uzyskałby prawo do wskazania dowolnego sędziego jako sprawującego obowiązki Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w przypadku przeniesienia sędziego sprawującego ten urząd w stan spoczynku. Minister Sprawiedliwości w zasadzie decydowałby na podstawie wskazanego przepisu o obsadzeniu stanowiska Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Dowolność w zakresie decyzji personalnych stanowi kolejny wyraz osłabienia władzy sądowniczej na rzecz władzy wykonawczej i narusza zasady wyrażone w art. 2 Konstytucji, art. 10 ust. 1 Konstytucji, art. 173 Konstytucji oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Poza powyższymi regulacjami, Projekt przewiduje także inne zmiany, w tym w szczególności:

4. art. 1 Projektu – w przepisie w sposób odmienny zdefiniowano zakres funkcji Sądu Najwyższego, pozbawiając ten organ m.in. funkcji opiniodawczej w zakresie ustaw i innych aktów normatywnych, w szczególności tych na podstawie których orzekają i funkcjonują sądy lub rozstrzygają sprawy obywateli – brak możliwości wypowiedzenia się w zakresie ustaw regulujących ustrój sądów oraz kluczowych z perspektywy realizacji obywatelskiego konstytucyjnego prawa do sądu poczytywać

należy jako kolejne osłabienie władzy sądowniczej; przepis ponadto zmienia założenia funkcjonowania Sądu Najwyższego, a przeredagowanie dotychczasowego katalogu funkcji Sadu Najwyższego prowadzi do pominięcia konieczności działania przez Sąd Najwyższy w kierunku zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych;

5. art. 3 Projektu – przepis przewiduje całkowicie nowe uregulowania w zakresie wewnętrznego ustroju Sądu Najwyższego poprzez podzielenie go na Izbę Prawa Publicznego, Izbę Prawa Prywatnego oraz Izbę Dyscyplinarną; już tylko z perspektywy elementarnej wiedzy prawniczej kontrowersje musi budzić zakwalifikowanie spraw karnych do Izby Prawa Prywatnego; zlikwidowanie dotychczasowego podziału Sądu Najwyższego stwarza ryzyko znaczącego przedłużenia postępowań w tych sprawach, a w konsekwencji także do ich przewlekłości, co może mieć negatywny wydzźwięk społeczny; przepis przyznaje ponadto Ministrowi Sprawiedliwości kompetencję do określenia regulaminu Sądu Najwyższego określającego jego wewnętrzną strukturę, odbierając tę kompetencję Zgromadzeniu Ogólnemu Sędziów Sądu Najwyższego; jest to kolejny przejaw uzależnienia władzy sądowniczej od władzy wykonawczej, a regulacja ta budzi zarazem wątpliwości co do zgodności z art. 10 ust. 1 Konstytucji, art. 173 Konstytucji oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji;
6. art. 12 Projektu – przepis wprowadza szczegółową procedurę wyboru sędziów Sądu Najwyższego;
7. art. 13 Projektu – przepis wskazuje na uniezależnienie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego od Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, zaś Prezes Sądu Dyscyplinarnego wskazany jest jako osoba zastępująca Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w czasie jego nieobecności – wskazuje to na szczególny charakter Izby Dyscyplinarnej w stosunku do pozostałych Izb Sądu Najwyższego;
8. art. 18 Projektu – przepis określa kompetencje Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego, które mają węższy charakter w stosunku do aktualnego zakresu kompetencji tego organu, co prowadziłoby do znacznego osłabienia jego pozycji; w szczególności, jak już wskazywano, Zgromadzenie pozbawione zostałoby prawa uchwalenia regulaminu Sądu Najwyższego; Zgromadzenie Ogólne zgodnie z Projektem zostałoby ponadto pozbawione prawa dokonywania wyboru kandydatów na Sędziego Sądu Najwyższego oraz dokonywania wyboru dwóch członków Krajowej Rady Sądownictwa;
9. art. 20, art. 22 Projektu – przepisy określają kompetencje zgromadzenia sędziów izb Sądu Najwyższego oraz kolegium Sądu Najwyższego, które także miałyby zostać ograniczone w stosunku do aktualnych kompetencji wskazanych organów; przede wszystkim zgromadzenie sędziów izby Sądu Najwyższego pozbawione zostałoby prawa opiniowania kandydatów na stanowisko Sędziego Sądu Najwyższego, natomiast kolegium nie ma być w dalszym ciągu odpowiedzialne za ustalanie podziału czynności w Sądzie Najwyższym, podejmowanie decyzji dotyczących

wewnętrznej struktury organizacyjnej Sądu Najwyższego, opiniowanie kandydatów na Prezesów Sądu Najwyższego, uchwalanie regulaminu ich losowania, opiniowanie regulaminu wyborów kandydatów na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz członków Krajowej Rady Sądownictwa i regulaminu Sądu Najwyższego; rola organów działających w Sądzie Najwyższym zostać ma zatem znacznie ograniczona, co dodatkowo prowadzi do uzależnienia Sądu Najwyższego od władzy wykonawczej;

10. art. 24 Projektu – przepis wprowadza obowiązek uzyskania zgody Ministra Sprawiedliwości na ubieganie się na stanowisko Sędziego Sądu Najwyższego po ukończeniu 65 roku życia; tego rodzaju ograniczenie nie wydaje się uzasadnione w zestawieniu z faktem, że stanowiska w Sądzie Najwyższym winny być przyznawane osobom wyróżniającym się ze względu na wysoki poziom wiedzy prawniczej, nie zaś skutecznie zabiegającym o aprobatę ministerialną;
11. art. 26 Projektu – przepis wprowadza zakaz obejmowania stanowisk przez osoby pozostające ze sobą w bliskim stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa, co może prowadzić do uniemożliwienia ubiegania się o stanowisko kandydatom spełniającym wszelkie pozostałe kryteria osobowe;
12. art. 31 – przepis przewiduje wcześniejsze przejście sędziów w stan spoczynku (65 lat) niż aktualnie (70 lat) oraz wymaga uzyskania zgody Ministra Sprawiedliwości na pozostanie na stanowisku sędziego po ukończeniu 65 roku życia;
13. art. 37 – przepis wskazuje na nieuzasadnione obowiązki uzyskania zgody Ministra Sprawiedliwości na prowadzenie dodatkowej działalności przez sędziów Sądu Najwyższego; w szczególności, za nieuzasadnione uznać należy pozostawienie tej zgody poza sferą kompetencyjną samorządu sędziowskiego; wprowadzenie w tym zakresie kompetencji ministerialnej dowodzi, że opiniowany przepis jest kolejnym przejawem podległości sędziów wobec Ministra Sprawiedliwości;
14. art. 38 – przepis wprowadza zmianę w zakresie podmiotu odpowiedzialnego za analizę danych zawartych w oświadczeniach majątkowych sędziów Sądu Najwyższego, przekazując tę kompetencję prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i umacniając tym samym w dalszym ciągu wpływ władzy wykonawczej na władzę sądowniczą;
15. art. 58 Projektu, art. 64 Projektu, art. 65 Projektu – przepisy zakładają zmiany w zakresie trybu postępowania przed Sądem Najwyższym. Jedną z istotnych modyfikacji jest wskazanie trzech składów orzekających: trzyosobowego, pełnego składu izby oraz pełnego składu Sądu Najwyższego. Na gruncie obecnie obowiązującej ustawy Sąd Najwyższy może procedować w składzie trzyosobowym, siedmioosobowym, całej izby, izb połączonych i pełnym składzie Sądu Najwyższego. Zmiana prowadzi zatem do ograniczenia możliwości procedowania Sądu Najwyższego i nie przyczyni się do usprawnienia jego działania; obecnie szerokie składy Sądu Najwyższego są wykorzystywane w sprawach wyjątkowo zawiłych i mających niezwykle istotne znaczenie dla porządku prawnego. Sięganie po skład

całej izby lub też pełny skład Sądu Najwyższego w każdej sprawie, w której pojawia się poważne wątpliwości co do wykładni prawa lub rozbieżności w wykładni prawa, może natomiast w istocie przewlekać postępowanie;

Celem przytoczonych na wstępie zasad konstytucyjnych jest zagwarantowanie odrębności i niezależności władzy sądowniczej oraz sędziów ją sprawujących. Niedopuszczalności wykorzystania pozorów reformy dla dokonania zmian personalnych wbrew zasadzie nieprzenoszalności i nieusuwalności sędziów. Wykorzystania ustawy do naruszenia zasad konstytucyjnych i przesunięcia – wbrew zasadzie trójpodziału władzy - decyzji o składzie Sądu Najwyższego do rąk Ministra Sprawiedliwości, przedstawiciela władzy wykonawczej. Łączna analiza kompetencji, które miałyby uzyskać Minister Sprawiedliwości na mocy Projektu prowadzi jednoznacznie do wniosku, że skutek jego uchwalenia uzyskać ma on realne instrumenty wpływania zarówno na skład, sposób funkcjonowania Sądu Najwyższego, jak również - w konsekwencji - całej władzy sądowniczej. Należy zaznaczyć, że Projekt przewiduje także szereg zmian w innych ustawach regulujących ustrój sądów powszechnych i wojskowych, wprowadzając regulacje analogiczne lub zbieżne z projektowanymi zmianami w ustawie o Sądzie Najwyższym i umacniając bezpośredni wpływ Ministra Sprawiedliwości na funkcjonowanie sądów.

Zmiany, które przewiduje Projekt stwarzają realne zagrożenie odejścia od europejskich standardów w zakresie powoływania sędziów. W większości państw znaczący wpływ w tym zakresie posiadają przede wszystkim odpowiedniki Krajowej Rady Sądownictwa, które opiniują powoływanych kandydatów lub nawet powołują ich bezpośrednio. Jednolitość w tym zakresie związana jest także z nakazem zawartym w pkt. 1.3 Europejskiej Karty Sędziego, zgodnie z którym w odniesieniu do każdej decyzji mającej wpływ na selekcję, rekrutację, powołanie, rozwój kariery lub zakończenie służby sędziego, przewidziana jest interwencja organu niezależnego od organów władzy wykonawczej i ustawodawczej, w którym co najmniej połowa zasiadających to sędziowie wybierani spośród innych sędziów, zgodnie z zasadami gwarantującymi najszerszą reprezentację sądownictwa. Projekt zaprzecza tym zasadom, a w jego uzasadnieniu bezzasadnie i populistycznie wskazuje się na potrzebą doprowadzenia do zdemokratyzowania procesu powołania sędziów Sądu Najwyższego.

W świetle powyższych argumentów wydaje się, że w związku z licznymi i znaczącymi zagrożeniami naruszenia zasad konstytucyjnych, zwłaszcza zaś zasady trójpodziału władzy określonej w art. 10 ust. 1 Konstytucji, uchwalenie Projektu może rodzić poważne zagrożenie istotnej zmiany ustrojowej Rzeczypospolitej Polskiej. Znaczące i nieuzasadnione uzależnienie władzy sądowniczej od władzy wykonawczej i ustawodawczej prowadzi nadto do odejścia od zasad demokratycznego państwa prawa opartego na trójpodziale władzy i poddania sprawowania władzy sądowniczej niezależnemu sądownictwu, w kierunku zasady jednolitej

władzy państwowej będącej fundamentem ustrojowym poprzednio obowiązującej konstytucji. W konsekwencji sam Projekt, jak i dalsze tendencje legislacyjne idące w podobnym kierunku, bez uprzedniego uruchomienia procedury zmiany Konstytucji, wymagają jednoznacznie negatywnej oceny.

adw. prof. zw. dr hab. Maciej Gutowski

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Maciej Gutowski', written in a cursive style.

Przewodniczący Komisji Legislacyjnej NRA